

პროფესიული უნარების კურსის შემუშავებისა და განხორციელების გზამკვლევი¹

შესავალი

საქართველოს საჯარო სკოლებში პროფესიული უნარების განმავითარებელი კურსების დანერგვას წინ მნიშვნელოვანი მოსამზადებელი სამუშაოები უძღოდა. 2015 წელს, გაეროს განვითარების პროგრამის მხარდაჭერით შეიქმნა სკოლის მოსწავლეთა საორიენტაციო და მოსამზადებელი კურსების კონცეფცია. მოგვიანებით, 2016 წელს, განათლების ხარისხის განვითარების ეროვნულ ცენტრსა და გაეროს განვითარების პროგრამას შორის გაფორმებული საგრანტო ხელშეკრულების ფარგლებში, ჩამოყალიბდა ამ ტიპის კურსების შემუშავების, განხორციელების, მონიტორინგისა და შეფასების მიდგომები. 2017 წლის გაზაფხულზე 4 სახელმწიფო კოლეჯის ბაზაზე განხორციელდა მოსწავლეთა საორიენტაციო და მოსამზადებელი კურსების საპილოტე პროექტები. მიღებული შედეგების ანალიზის საფუძველზე, 2017 წლის აგვისტოდან საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრომ დაიწყო სკოლის მოსწავლეებში შრომითი უნარების განვითარების ქვეპროგრამის განხორციელება². კონკურსის საფუძველზე, პროგრამაში ჩაერთო 3300 მოსწავლე 138 საჯარო სკოლიდან. პროგრამის შეფასებისა და მონიტორინგის პროცესი განხორციელდა გაეროს განვითარების პროგრამის მხარდაჭერით. სწორედ შეფასებისა და მონიტორინგის ჯგუფის მერ ჩამოყალიბდა წინამდებარე რეკომენდაციები³, რომელთა გათვალისწინებაც საგანმანათლებლო დაწესებულებებს მნიშვნელოვნად დაეხმარება სკოლის მოსწავლეებისათვის პროფესიული უნარების განმავითარებელი კურსების შემუშავებასა და განხორციელებაში⁴.

¹ გზამკვლევი მომზადდა საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს მიერ გაეროს განვითარების პროგრამის მხარდაჭერით

² 2018 წლიდან აღნიშნულ ქვეპროგრამას ეწოდა „სკოლის მოსწავლეებში პროფესიული უნარების განვითარების ქვეპროგრამა“

³ წარმოდგენილი რეკომენდაციები უნივერსალურია და მათი გათვალისწინება რეკომენდებულია საგაკვეთილო პროცესის წარმართვისთვის ნებისმიერი კურსის ფარგლებში.

⁴ კურსის შეფასებისა და მონიტორინგის პროცესის ერთ-ერთ ფაზას სასწავლო პროცესზე დაკვირვება წარმოადგენს. საგულისხმოა, რომ სასწავლო პროცესის ეფექტურობა სწორედ ქვემოთ წარმოდგენილი ასპექტების/კრიტერიუმების მიხედვით შეფასდება.

პროფესიული უნარების კურსების მთავარი მიზნები:

პროფესიული უნარების კურსი ერთმანეთთან დაკავშირებული რამდენიმე მიზნის მიღწევაზეა ორიენტირებული:

- (ა) პროფესიის შესახებ დეტალური ინფორმაციის მიწოდება მოსწავლეებისთვის;*
- (ბ) მოსწავლეების პროფესიაში თვითგამორკვევა;*
- (გ) პროფესიისთვის საკვანძო უნარების საბაზო/საწყის დონეზე განვითარება;*
- (დ) პროფესიისთვის დამახასიათებელი სამუშაოების შესრულების გზით პროფესიაში საკუთარი ძალების მოსინჯვა;*
- (ე) ზოგადი პროფესიული ცოდნის მიღება შემდგომში მისი გაღრმავების პერსპექტივით;*
- (ვ) კარიერის მართვის უნარების განვითარებისა და პროფესიული არჩევანის გაკეთების ხელშეწყობა.*

ქვემოთ წარმოდგენილია ძირითადი რეკომენდაციები, რომელთა გათვალისწინებაც მნიშვნელოვანია პროფესიული უნარების განვითარების კურსის შედეგიანად წარმართვისთვის. რეკომენდაციების გათვალისწინების შემთხვევაში, სასწავლო პროცესი იქნება ეფექტური და მოსწავლესა და კურსის მიზნებზე ორიენტირებული.

კურსის შინაარსობრივი მხარის ორგანიზება

- პროფესიისთვის მნიშვნელოვანი უნარების განვითარებაზე ორიენტაცია - კურსის შინაარსის განსაზღვრისას მასწავლებელს მხედველობაში უნდა ჰქონდეს კურსის მიზნები და აქტივობები იმგვარად უნდა განსაზღვროს, რომ მოსწავლეებს პროფესიისთვის მნიშვნელოვან უნარებში საკუთარი თავის გამოცდის/გამორკვევის შესაძლებლობა მიეცეთ. პროფესიაში თვითგამორკვევა გულისხმობს იმ უნარების გამოცდას, რომელიც კრიტიკულად მნიშვნელოვანია პროფესიისთვის მნიშვნელოვანი სამუშაოების შესრულებისას. ყოველი პროფესია ხასიათდება უნარებით, რომელთა გარეშეც ადამიანს გაუჭირდება პროფესიული სამუშაოების/აქტივობების შესრულება. მასწავლებელმა მოსწავლეს უნდა მისცეს საშუალება, გამოსცადოს საკუთარი შესაძლებლობები და განივითაროს კონკრეტული პროფესიული უნარები საბაზისო დონეზე. ცალსახაა, რომ პროფესიული უნარების განვითარება შესაძლებელია მხოლოდ და მხოლოდ პრაქტიკული სამუშაოების შესრულებით. ამდენად, მასწავლებელმა პრაქტიკული დავალებები განსაკუთრებული ყურადღებით უნდა შეარჩიოს და პროფესიისთვის მნიშვნელოვან სამუშაოებს მიუხადაგოს.
- მოსწავლეთათვის პროფესიის შემადგენელი აქტივობების სწორად შერჩევა - კურსის მიზანია, მოსწავლემ მიიღოს მაქსიმალური ინფორმაცია კონკრეტულ პროფესიასთან დაკავშირებით და საკუთარი ხელით მოსინჯოს ძალები პროფესიისთვის დამახასიათებელ ყველა მნიშვნელოვან სამუშაოზე.

აღსანიშნავია, რომ ხშირად მასწავლებლები მოსწავლეებს პრაქტიკულ სამუშაოებს არიდევენ და მხოლოდ სამუშაოს შესრულების დემონსტრირებით შემოიფარგლებიან. მასწავლებელს მუდმივად უნდა ახსოვდეს, რომ მოსწავლე პროფესიაზე ნათელ წარმოდგენას პრაქტიკული სამუშაოს შესრულებით უფრო შეიქმნის, ვიდრე დაკვირვებით და მასწავლებლის მიერ ამა თუ იმ სამუშაოს დემონსტრირებით. შესაბამისად, მასწავლებლის ამოცანაა, შეარჩიოს პროფესიის სამუშაოთა სპექტრიდან ისეთი სამუშაოები, რომლებიც რელევანტური იქნება მოსწავლეებისთვის სირთულის მიხედვით (ასაკის, მზაობის და შესაძლებლობის გათვალისწინებით) და ჩართოს ისინი პრაქტიკული სამუშაოს შესრულების პროცესში. შედეგად, მოზარდი არ შეიზღუდება პრაქტიკული აქტივობების დამოუკიდებლად შესრულებისგან, არ აღმოჩნდება მხოლოდ პასიური დამკვირვებლის/მსმენელის როლში; მასწავლებელი კი არ შემოიფარგლება აქტივობების მხოლოდ ჩვენებით, არამედ ჩართავს მოსწავლეებს პრაქტიკულ საქმიანობაში, რომელსაც მოზარდები მისივე ზედამხედველობით ეფექტურად გაუმკლავდებიან უსაფრთხოების წესების დაცვითა და სხვა მნიშვნელოვანი საკითხების გათვალისწინებით.

- **სასწავლო პროცესის გაჯერება ფუნქციური, შედეგზე ორიენტირებული აქტივობებით** - სასწავლო პროცესის დაგეგმვისას მასწავლებელმა უნდა გაითვალისწინოს მოსწავლეთა ინტერესები, რაზე დაფუძნებითაც მათ მიიღეს კურსში მონაწილეობის გადაწყვეტილება. როგორც წესი, მოსწავლეთა გადაწყვეტილება ეფუძნება პროფესიისთვის დამახასიათებელ საკვანძო პროფესიულ აქტივობებს, რომლებიც განსაკუთრებით მომხიბვლელია მათთვის. შესაბამისად, რეკომენდებულია, მასწავლებელმა არ გადაავადოს პროფესიის საკვანძო აქტივობებზე მუშაობა და გადაჭარბებულად დიდი დრო არ დაუთმოს თეორიულ საკითხებს ანდა ამა თუ იმ საკითხზე იზოლირებულად მუშაობას. სასურველია, მასწავლებელმა პირველივე შეხვედრაზე დაიწყოს მოსწავლეების წინაშე მარტივი, მაგრამ ფუნქციური გამოწვევის/აქტივობის წარდგენა და უწყვეტ რეჟიმში, მთელი კურსის მანძილზე გააგრძელოს. ასე მოსწავლეს თანმიმდევრულად გაუფართოვდება ხედვა პროფესიასა და მის შემადგენელ აქტივობებზე და აუმაღლდება პროფესიული აქტივობების შესრულების მოტივაცია.
- **ცოდნის გაზიარება** - პროფესიული უნარების კურსის მსვლელობისას მასწავლებელს მუდმივად უნდა ახსოვდეს, რომ მისი მიზანი არ არის მოსწავლის პროფესიონალად ჩამოყალიბება. კურსის მიზანია, მოსწავლემ მიიღოს ზოგადი ცოდნა პროფესიის შესახებ, რათა სურვილის შემთხვევაში, შეძლოს მისი გაღრმავება მომავალში. მასწავლებელმა უნდა გაითვალისწინოს მოსწავლეთა ინტერესები, საჭიროებები, მათი ასაკი და არ „ჩავიდეს“ ისეთი პროფესიულ სიღრმეებზე, რომლებიც მნიშვნელოვანია პროფესიული თუ უმაღლესი განათლების სტუდენტებისთვის. კურსის გადატვირთვამ თეორიული და სიღრმისეული პროფესიული ცოდნით, შესაძლოა გადააღლოს მოსწავლეები და არასასურველ შედეგებამდე მიგვიყვანოს. ამასთან, კურსის მიზნებიდან გამომდინარე, მასწავლებელი უნდა მოერიდოს რთული პროფესიული ტერმინოლოგიის გამოყენებას ან მათი გამოყენების აუცილებლობის შემთხვევაში, მკაფიოდ განმარტოს მათი შინაარსი.
- **თითოეული სწავლის შედეგის მისაღწევად საჭირო დრო** - მასწავლებლის ამოცანაა, ყოველი სწავლის შედეგისთვის განსაზღვროს ის ოპტიმალური დრო, რაც მოცემული შედეგის მისაღწევად იქნება საჭირო. არ არის აუცილებელი კურსისთვის დათმობილი შეხვედრები მასწავლებელმა თანაბრად გადაანაწილოს სწავლის შედეგებზე, მაგრამ მას აქვს ვალდებულება თითოეულ სწავლის შედეგს დაუთმოს იმდენი დრო, რამდენიც შედეგის მიღწევისთვის არის საჭირო. ბუნებრივია, შინაარსიდან, შესრულების სპეციფიკიდან და კომპლექსურობიდან გამომდინარე, სხვადასხვა სწავლის შედეგი განსხვავებული დროს საჭიროებს. ხშირ შემთხვევაში, კონკრეტული სწავლის შედეგის მისაღწევად საჭიროა არა ერთი ან თუნდაც 5 შეხვედრა, არამედ ყველა შეხვედრა, რათა მოსწავლემ შეძლოს მისი დაუფლება მრავალმხრივ და სიღრმისეულად.

პრაქტიკული სამუშაოს შესრულება

- **თეორიული და პრაქტიკული სწავლების ბალანსი - „კეთებით სწავლა“** - კურსით გათვალისწინებული სწავლის შედეგის მისაღწევად, მნიშვნელოვანია თეორიული სწავლებისა და პრაქტიკული საქმიანობის ერთმანეთთან შერწყმა, რაც მოსწავლეებისთვის გაცილებით საინტერესოა, ვიდრე თეორიული ლექციების მოსმენა. მასწავლებლის მიზანია, პროფესიული უნარების განვითარების კურსზე მოსწავლეებს შესთავაზოს განსხვავებული, სახალისო, საინტერესო გაკვეთილი, რაც პოზიტიურად განაწყობს მოსწავლეებს კურსისა და პროფესიისადმი. საგანმანათლებლო სივრცეში გავრცელებული პრაქტიკაა, შეხვედრის/სასწავლო პროცესის დაწყება თეორიული მასალის გაცნობით (თეორიული მასალის მიწოდებით), თუმცა ამ დროს, მოსწავლეებს ხანგრძლივი დროით უწევთ პასიური მსმენელების როლში დარჩენა. ამის საპირისპიროდ, რეკომენდებულია, თეორიული სწავლებისა და პრაქტიკული საქმიანობის ერთმანეთთან შერწყმა. ასე მოსწავლეები შეძლებენ უკეთ ჩაწვდნენ პროფესიის არსს, მნიშვნელობას და პრაქტიკაში განიმტკიცონ მიწოდებული თეორიული მასალა. თუმცა, გასათვალისწინებელია, რომ გამონაკლის შემთხვევებში, ყოველ პროფესიაში შესაძლოა არსებობდეს საკითხები, რომელთა შესრულება თეორიული მასალის განხილვის პარალელურად ვერ მოხერხდება. გამონაკლის შემთხვევაში, თუკი პრაქტიკული სამუშაოს შესრულება თეორიული ცოდნის გარეშე შეუძლებელია ან გარკვეულ რისკებთან არის დაკავშირებული, მასწავლებელს აქვს უფლება, ჯერ თეორიული ცოდნა მიაწოდოს მოსწავლეებს, ხოლო შემდგომ სთხოვოს პრაქტიკულ სამუშაოებში ჩართვა.
- **„ჩვენება-შესრულება“** - მნიშვნელოვანია, პრაქტიკული სწავლებისას მასწავლებელი დარწმუნდეს, რომ მოსწავლეებს კარგად აქვთ გააზრებული სამუშაოს შესრულების სპეციფიკა და სწორად შეუძლიათ დავალებების შესრულება. აღნიშნული მიზნის მისაღწევად იდეალური მეთოდია „ჩვენებით სწავლება“ - მასწავლებელი ჯერ თავად ასრულებს სამუშაოს, მოსწავლეებს ეხმარება სამუშაოს შესრულების სპეციფიკაციების გააზრებაში და შემდეგ, მკაცრი ზედამხედველობისა და დეტალური უკუკავშირის მიწოდების პირობებში, აძლევს მოსწავლეებს სამუშაოს შესრულების შესაძლებლობას. ამ შემთხვევაში, დაკვირვების საშუალებით, მოსწავლეები უკეთ გაიზრებენ სამუშაოს სპეციფიკას და ჯგუფურად თუ ინდივიდუალურად უკეთ შეძლებენ სამუშაოს შესრულებას.
- **მოსწავლეთა თანაბარი ჩართულობა პრაქტიკული სამუშაოს შესრულების პროცესში** - იქიდან გამომდინარე, რომ კურსი კარიერის მართვის კომპეტენციების გაძლიერებაზეა ორიენტირებული, მასწავლებელმა სასწავლო პროცესი ისე უნდა დაგეგმოს, რომ გაკვეთილზე განხილული სამუშაოს შესრულების შესაძლებლობა ყველა მოსწავლეს მიეცეს. ამისთვის კი გასათვალისწინებელია კურსზე მოსწავლეთა რაოდენობა. ჯგუფში მოსწავლეთა რაოდენობის განსაზღვრისას მნიშვნელოვანია, რომ (1) ყველა მოსწავლეს მიეცეს კონკრეტული სამუშაოს შესრულების შესაძლებლობა და (2) თავად მასწავლებელმაც შეძლოს თითოეული მოსწავლის დავალების კონტროლი და დროული უკუკავშირის მიწოდება.
- **ჯგუფური პრაქტიკული სამუშაო** - პრაქტიკული სამუშაოს შესრულებისას, რეკომენდებულია, მასწავლებელმა სწავლების მრავალფეროვანი მეთოდები გამოიყენოს, მაგალითად, ჯგუფური სამუშაო. ამ შემთხვევაში, მასწავლებელი მოსწავლეებს რამდენიმე ჯგუფად ყოფს (მოსწავლეთა რაოდენობის გათვალისწინებით) და შესასრულებლად გარკვეულ დავალებას/სამუშაოს სთავაზობს. ჯგუფებზე სამუშაოს გადანაწილებისას არ არის რეკომენდებული სხვადასხვა სასწავლო შედეგების მიღწევაზე ორიენტირებული აქტივობები სხვადასხვა ჯგუფს გადაუწუნაწილოთ.

ახალი მასალის ახსნა

- **მოსწავლეთა ინტერესების გათვალისწინება** - მასწავლებლის მიზანია, სასწავლო შედეგების გავლის პარალელურად, მოსწავლეებს მისცეს მათთვის საინტერესო სამუშაოების შესრულების შესაძლებლობა, რაც კიდევ უფრო დაეხმარება მათ პროფესიისადმი ინტერესის გაღვივებაში. ახალი საკითხის ახსნისას, მასწავლებელმა მეტი დრო უნდა დაუთმოს მოსწავლეების ინტერესების შეფასებას და საგაკვეთილო პროცესის მსვლელობისას შეეცადოს, მოსწავლეებს მიაწოდოს ის ინფორმაცია და შეასრულებინოს ის სამუშაოები, რომლებიც მათ აინტერესებთ.
- **მოსწავლეთა გამოცდილების გათვალისწინება** - ახალი საკითხით მოსწავლეთა დაინტერესებისთვის ეფექტური მეთოდია მათი გამოცდილების შეფასება, გაზიარება და საგაკვეთილო პროცესის განმავლობაში შესრულებული სამუშაოების დაკავშირება ამ გამოცდილებასთან. გაკვეთილის დაწყებისას ან/და ახალი მასალის ახსნისას მნიშვნელოვანია, მასწავლებელი დაინტერესდეს, შეუსრულებიათ თუ არა მოსწავლეებს აღნიშნული სამუშაო, როგორ შეუსრულებიათ და რა გამოწვევების წინაშე აღმოჩნდნენ ისინი ან/და რა წარმოდგენები/ვარაუდები აქვთ მოსწავლეებს აღნიშნული სამუშაოს შესრულებასთან დაკავშირებით. ხშირ შემთხვევაში, აღმოჩნდება, რომ კონკრეტულ სამუშაოებს მოსწავლეები არასწორად ასრულებენ, ამგვარი მიდგომა კი მასწავლებელს მოსწავლეთა ქცევის/სამუშაო აქტივობების შეცვლის/კორექტირების საშუალებას მისცემს, რაც ხელს შეუწყობს მოსწავლეთა მოტივაციის ზრდასა და გაკვეთილზე ნასწავლის პრაქტიკაში გამოყენების შესაძლებლობას.
- **მოსწავლეთა იდეების გათვალისწინება** - ახალი საკითხით მოსწავლეთა დაინტერესებისთვის სასურველია მასწავლებელმა წახალისოს მოსწავლეთა იდეები კონკრეტული სამუშაოს შესრულებასთან დაკავშირებით. ხშირად, მოსწავლეებს ძალიან საინტერესო და შემოქმედებითი იდეები აქვთ კონკრეტულ სამუშაოსთან დაკავშირებით. რეკომენდებულია, ახალი სამუშაოს შესრულებამდე, მასწავლებელმა ჰკითხოს მოსწავლეებს, მათი აზრით, როგორ შეიძლება ამ სამუშაოს შესრულება. ამგვარი აქტივობა მოსწავლეებს რთავს საგაკვეთილო პროცესში, ხელს უწყობს მოტივაციის ამაღლებას და სასწავლო პროცესის ინტერაქციულობას.
- **ახალი მასალის ახსნისას წინარე ცოდნის გათვალისწინება** - მნიშვნელოვანია, მასწავლებელმა ახალი მასალა მოსწავლეთა წინარე ცოდნას დაუკავშიროს, რაც სტრუქტურირებული ცოდნის ჩამოყალიბების შესაძლებლობას იძლევა. წინარე ცოდნაში იგულისხმება, როგორც წინა გაკვეთილებზე გავლილი საკითხები, ასევე ცოდნა, რომელიც მოსწავლემ სხვადასხვა გარემოში ან/და სიტუაციაში მიიღო. მასწავლებელს შეექმნება ნათელი წარმოდგენა იმ წინარე ცოდნაზე, რაც მოსწავლეებს აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით გააჩნიათ, რის საფუძველზეც, იგი შეძლებს გადასაცემი ცოდნის და საჭირო აქცენტების ზუსტ განსაზღვრას. შედეგად, ის თავიდან აიცილებს უკვე ცნობილი ინფორმაციის დუბლირებას და მეტ აქცენტს ახალ მასალაზე გაამახვილებს.
- **სასკოლო საგნებში მიღებული ცოდნის ინტეგრირება** - პროფესიული უნარების განვითარების კურსს მნიშვნელოვანი კავშირები აქვს სასკოლო საგნებთან. მასწავლებელი უნდა ეცადოს, პროფესიული უნარების განმავითარებელი აქტივობები სკოლაში მოსწავლეთა მიერ მიღებულ ცოდნასთან დააკავშიროს. რეკომენდებულია, ახალი მასალის ახსნისას მასწავლებელმა ჰკითხოს მოსწავლეებს, რა ისწავლეს მათ ამ საკითხთან დაკავშირებით სკოლაში.
- **სწავლების მრავალფეროვანი სტრატეგიების გამოყენების აუცილებლობა ახალი მასალის ახსნისას** - ახალი საკითხით მოსწავლეთა დაინტერესებისთვის სასურველია მასწავლებელმა სწავლების მრავალფეროვანი სტრატეგიები გამოიყენოს. საგულისხმოა, რომ კურსის ბენეფიციარები არიან სკოლის მოსწავლეები, შესაბამისად, მასწავლებელს უწევს უფრო მრავალფეროვანი სწავლების მეთოდების გამოყენება მოსწავლეთა დაინტერესებისთვის, ვიდრე ეს საჭიროა პროფესიულ

სტუდენტებთან. მასწავლებელი ახალი მასალის ახსნისას ყოველთვის უნდა ცდილობდეს ისეთი მრავალფეროვანი მეთოდები გამოიყენოს, როგორცაა: პრეზენტაცია, დისკუსია, ვიდეო ან ფოტო მასალა, ექსკურსია, პრაქტიკული სამუშაო, ჯგუფური და ინდივიდუალური სამუშაო და ა.შ.

მოტივაცია, წახალისება, უკუკავშირი და შეფასება

- **მოსწავლეთა კითხვებზე რეაგირება** - მასწავლებელი უნდა შეეცადოს საგაკვეთილო პროცესში შექმნას ისეთი გარემო, რომ მოსწავლეებს კითხვების დასმის, მსჯელობისა და დისკუსიისთვის წახალისებს. რეკომენდებულია, მასწავლებელმა ინიცირება გაუწიოს მოსწავლეთა კითხვებს და ამომწურავი ინფორმაცია მიაწოდოს მათთვის საინტერესო თემასთან დაკავშირებით.
- **აზრის გამოხატვის შესაძლებლობა** - მასწავლებელი უნდა შეეცადოს საკლასო ოთახში შექმნას ისეთი გარემო, სადაც მოსწავლეებს საკუთარი აზრისა და შეხედულებების თავისუფლად გამოხატვის შესაძლებლობა ექნებათ. მასწავლებელი გაგებითა და ინტერესით უნდა ეკიდებოდეს მოსწავლის ნებისმიერ იდეას, მოსაზრებასა თუ შეხედულებას, აძლევდეს მათ აზრის გაყდერების საშუალებას. აზრისა და შემოქმედებითობის გამოხატვის შესაძლებლობა მნიშვნელოვნად მოქმედებს მოსწავლეთა მოტივაციასა და სასწავლო პროცესის ინტერაქტიულობაზე.
- **შექება** - საგაკვეთილო პროცესის მსვლელობისას პროფესიულმა მასწავლებელმა პოზიტიური უკუკავშირი უნდა მიაწოდოს მოსწავლეებს სამუშაოს წარმატებით შესრულების, მცდელობისა და გაწეული ძალისხმევის გამო. საგულისხმოა, რომ მოსწავლის შექება და წახალისება ყოველთვის არგუმენტირებული და დასაბუთებული უნდა იყოს, რათა მოსწავლეს კონკრეტული სამუშაო ქცევა განუმტკიცდეს. თუკი მასწავლებელი არ დაასაბუთებს შექების მიზეზს, მოსწავლე შეიძლება ვერ მიხვდეს რა გააკეთა სწორად და შესაბამისად, მოწონებული ქცევა აღარ გაიმეოროს მომავალში.
- **უკუკავშირის მიწოდება შესრულებასთან დაკავშირებით** - მასწავლებელი უნდა შეეცადოს ყოველთვის აკვირდებოდეს მოსწავლეთა შესრულების პროცესს და დაუყოვნებლივ უკუკავშირს აწვდიდეს მათ შესრულებასთან დაკავშირებით. უმეტეს შემთხვევაში, დაგვიანებული უკუკავშირი პოზიტიურად ვეღარ მოქმედებს სამუშაო ქცევის განვითარება/დახვეწაზე. რეკომენდებულია, მოსწავლე სამუშაო ქცევაზე დაკვირვების პროცესში პროფესიულ მასწავლებელმა დაიხმაროს სკოლის მასწავლებელი (კურსის სკოლაში მიმდინარეობის შემთხვევაში) ან ასისტენტ-მასწავლებელი (კურსის პროფესიულ კოლეჯში მიმდინარეობის შემთხვევაში), რათა ყველა მოსწავლის შესრულების პროცესის მონიტორინგი შესძლოს. პრაქტიკული სამუშაოს შესრულებისას მოსწავლემ ყოველთვის უნდა იცოდეს, რა შეასრულა კარგად და რისი გამოსწორება იქნება უკეთესი.
- **წახალისება და მხარდაჭერა** - მოსწავლეთა შესრულების პროცესზე მუდმივი დაკვირვება დროული წახალისების შესაძლებლობას იძლევა. პროფესიული მასწავლებელი უნდა შეეცადოს წახალისოს მოსწავლეთა აქტიურობა, შესრულება, ინტერესი და საჭიროების შემთხვევაში, დახმარება და მხარდაჭერა აღმოუჩინოს მას. მაგალითად, თუკი პროფესიული მასწავლებელი ხედავს, რომ მოსწავლეს უჭირს სამუშაოს შესრულება, უნდა შეეცადოს წახალისოს და გაამხნევოს ის.
- **შეთავაზება დახმარებაზე** - მთელი საგაკვეთილო პროცესის განმავლობაში, მასწავლებელი მუდმივად უნდა იყოს მზად მოსწავლეთა დახმარებაზე. საგულისხმოა, რომ არსებობენ მოსწავლეები, რომლებიც თავად ითხოვენ დახმარებას, ხოლო ამის პარალელურად, ზოგიერთ მოსწავლეს უჭირს დახმარების თხოვნა. რეკომენდებულია, მასწავლებელი აკვირდებოდეს მოსწავლეთა შესრულებას და საჭიროების შემთხვევაში, ყოველთვის სთავაზობდეს მათ შესაბამის დახმარებას.

- **დასწავლილი მასალის შეჯამება** - საგაკვეთილო პროცესის ბოლოს მასწავლებელი უნდა დარწმუნდეს, რომ ყველა მოსწავლემ გაიაზრა გაკვეთილზე ახსნილი მასალა და შეძლო სამიზნე სამუშაოს შესრულება. გაკვეთილზე განხილული საკითხის შეჯამებისას არ არის საკმარისი მხოლოდ კითხვების დასმა. ამ შემთხვევაში, პასუხის გაცემისას მოსწავლეთა ნაწილი აქტიურობს, ხოლო ნაწილი - არა. სასურველია, პროფესიულმა მასწავლებელმა მასალის შეჯამებისთვის გამოიყენოს სხვადასხვა მეთოდი, მაგალითად: კითხვების დასმა, დისკუსია, პრეზენტაცია, პრაქტიკული სამუშაოს შესრულება და ა.შ. და პროცესში ყველა მოსწავლე ჩართოს. ამ შემთხვევაში, მასწავლებელს ყოველთვის უწევს მოსწავლეთა ინდივიდუალური მახასიათებლების გათვალისწინება.
- **შესრულებული სამუშაოს განხილვა ინდივიდუალურად** - გაკვეთილის ბოლოს მნიშვნელოვანია მასწავლებელმა თითოეულ მოსწავლესთან განხილოს რა სამუშაოს გაუმკლავდნენ წარმატებით და რა სამუშაოების შესრულება გაუჭირდათ მათ. აუცილებელია, მასწავლებელმა მოსწავლესთან ერთად დაგეგმოს შესრულების გაუმჯობესებაზე ორიენტირებული ღონისძიებები და მოსწავლეს მისცეს პრაქტიკული რჩევები, თუ როგორ შეასრულოს კონკრეტული სამუშაო უკეთ. კურსის მიზნებიდან გამომდინარე, მნიშვნელოვანია მოსწავლემ გაიაზროს, რა სამუშაოს შესრულება გამოსდის მას წარმატებით და რისი - არა.

რეფლექსია - იმისათვის, რომ მოსწავლემ შეძლოს იმ უნარის ეფექტურად დაუფლება რაც სწავლის შედეგებით არის გათვალისწინებული, მნიშვნელოვანია, ის მუდმივად ახდენდეს რეფლექსიას თავის შესრულებაზე და პროგრესზე. შესაბამისად, მიზანშეწონილია, მასწავლებელმა ყოველ ჯერზე (შეხვედრაზე) წახალისოს მოსწავლის მხრიდან მიმდინარე შეხვედრის, განხორციელებული აქტივობების და / ან მიღებული პროდუქტის შეფასება; შედეგის და თავისი შესრულების შეჯამება; პროცესის კრიტიკულად განხილვა და დამოკიდებულების გამოხატვა (რა გამოუვიდა? რა გაურთულდა? რა აღმოჩნდა მოსაწყენი? რა ცოდნა გამოადგა? რა ცოდნა დააკლდა? რას შეასრულებდა განმეორებით? სად დასჭირდა დახმარება? რა იქნება მეტად გასავარ-ჯიშებელი? რა გზას უნდა მიმართოს ამისთვის? და სხვ.). ასეთი განხილვა მასწავლებელმა შესაძლებელია რეგულარულად ყოველი შეხვედრის წინ და დასრულებისას გააკეთოს. რეფლექსიის უნარის გავარჯიშება დაეხმარება მოსწავლეს ობიექტურად იმსჯელოს თავის პროგრესზე და ნელნელა აღმოაჩინოს და ჩამოიყალიბოს დამოკიდებულება აღნიშნული საქმიანობის მიმართ.

სასწავლო გარემო და მატერიალურ-ტექნიკური რესურსების გამოყენება

- **სასწავლო გარემოს ადაპტირება პროფესიის შესაბამისად** - თითოეული პროფესია გამოირჩევა მისთვის დამახასიათებელი პროფესიული გარემოთი, სადაც პროფესიონალებს უწევთ მუშაობა. უმეტეს შემთხვევაში, პროფესიის არჩევისას ახალგაზრდები სწორედ სამუშაო გარემოს ითვალისწინებენ, შესაბამისად, პროფესიული უნარების განვითარების კურსის ფარგლებში მასწავლებელი და კურსის განხორციელების პროცესში ჩართულო სხვა პირები უნდა შეეცადონ საგაკვეთილო სივრცე დაუახლოვონ პროფესიისთვის დამახასიათებელ სამუშაო გარემოს (საუბარია მინიმალურ სტანდარტზე), რაც მოსწავლეს პროფესიული გადაწყვეტილების მიღებაში დაეხმარება.
- **პროფესიისთვის დამახასიათებელი მატერიალურ-ტექნიკური რესურსების გამოყენების შესაძლებლობა** - ნებისმიერ პროფესიაში არსებობს რიგი მატერიალურ-ტექნიკური რესურსები, რომელსაც ამ პროფესიით დასაქმებული ადამიანები ყოველდღიურ საქმიანობაში იყენებენ. კურსის მიზანია, მოსწავლეებს შეეძლოთ ყველა იმ მანქანა-დანადგარების, ტექნიკური აღჭურვილობისა თუ იარაღების გამოყენება, რომლებიც მნიშვნელოვანია სამუშაოს ეფექტურად შესრულებისთვის. გააზრებული და ინფორმირებული გადაწყვეტილების

მისაღებად მნიშვნელოვანია მოსწავლემ გამოიყენოს პროფესიისთვის დამახასიათებელი მატერიალურ-ტექნიკური რესურსი და გადაწყვიტოს, საინტერესოა თუ არა მისთვის მათი ოპერირება და სურს თუ არა ამგვარი სამუშაოების შესრულება მომავალში.

- უკუკავშირის მიწოდება მატერიალურ-ტექნიკური რესურსების გამოყენებისას - პროფესიისთვის დამახასიათებელი მანქანა-დანადგარების, ტექნიკური აღჭურვილობისა და იარაღების გამოყენებისას მასწავლებელი ყოველთვის უნდა აკვირდებოდეს მოსწავლეთა მიერ მათი გამოყენების პროცესს და დროულ უკუკავშირს აწვდიდეს მოსწავლეებს ტექნიკური აღჭურვილობის სწორად, უსაფრთხოდ გამოყენებასთან დაკავშირებით.

საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო გისურვებთ წარმატებას!